

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету фінансів та обліку
_____ Андрій КІЗИМА
« 31 » _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проректора з науково-педагогічної роботи
_____ Віктор ОСТРОВЕРХОВ
« 31 » _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор навчально-наукового інституту новітніх освітніх технологій
_____ Святослав ПИТЕЛЬ
« 31 » _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«Управлінський облік»

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань – 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма – Облік і оподаткування

Кафедра обліку і оподаткування

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ	СРС (год.)	Разом (год.)	Іспит, семестр
Денна	3	6	28	28	3	8	53	120	Іспит, 6
Заочна	3	6	8	4	-	-	108	120	Іспит, 6

31.08.2023
[Signature]

Тернопіль – ЗУНУ
2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти на бакалаврському рівні галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 9 від 26.05.2021 р.).

Робоча програму розробив д.е.н., професор Зеновій-Михайло ЗАДОРЖНИЙ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри обліку і оподаткування, протокол № 1 від 28.08.2023 р.

В.о. завідувача кафедри обліку і оподаткування, д.е.н., професор Зеновій-Михайло ЗАДОРЖНИЙ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 071 «Облік і оподаткування», протокол № 1 від 30.08. 2023 р.

Голова групи забезпечення спеціальності 071 «Облік і оподаткування», д.е.н., професор Руслан БРУХАНСЬКИЙ

Гарант ОПП «Облік і оподаткування» к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

Наталія ПОЧИНОК

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис дисципліни «Управлінський облік»

Дисципліна – Управлінський облік	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Статус дисципліни – обов'язкова компонента ОПП циклу професійної підготовки Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»	Рік підготовки: Денна – 3 Заочна – 3 Семестр: Денна – 6 Заочна – 6, 7
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – Облік і оподаткування	Лекції: Денна – 28 год. Заочна – 8 год. Практичні заняття: Денна – 28 год. Заочна – 4 год.
Загальна кількість годин – ДФН – 120 год., ЗФН – 120 год.	Ступінь вищої освіти - бакалавр	Самостійна робота: Денна – 53 год. Заочна – 108 год. Індивідуальна робота – 3 год. Тренінг, КПЗ – 8 год
Тижневих годин - 7,5 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю Екзамен (денна форма навчання) Екзамен (заочна форма навчання)

2. Мета та завдання вивчення дисципліни «Управлінський облік»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою вивчення курсу «Управлінський облік» є надання знань щодо принципів побудови та організації управлінського обліку, його методики та вдосконалення з урахуванням передового зарубіжного досвіду.

Дисципліна «Управлінський облік» є обов'язковою компонентою ОПП циклу професійної підготовки галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Мета вивчення дисципліни полягає у тому, щоб ознайомити студентів з головними методологічними та методичними аспектами організації та ведення управлінського обліку на підприємстві.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- викладення студентам згідно з програмою основних питань щодо управлінського обліку;
- формування у студентів цілісної системи теоретичних знань з курсу «Управлінський облік».
- вміти раціонально організовувати управлінський облік на підприємстві;
- правильно визначати об'єкти обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг);
- знати системи і методи обліку витрат;
- вміти вести облік витрат підприємств;
- відображати в обліку непродуктивні витрати і втрати;
- правильно організовувати облік витрат і доходів за центрами відповідальності;
- правильно визначати фінансовий результат діяльності.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

ФК03. Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення.

ФК06. Здійснювати облікові процедури із застосуванням спеціалізованих інформаційних систем і комп'ютерних технологій.

ФК08. Ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів

ФК11. Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше: Бухгалтерський облік і оподаткування, Інформаційно-комунікаційні технології, Мікроекономіка, Економіка підприємства.

2.5. Результати навчання

ПР03. Визначати сутність об'єктів обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та розуміти їх роль і місце в господарській діяльності.

ПР04. Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування господарської діяльності підприємств.

ПР06. Розуміти особливості практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності.

ПР12. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи і комп'ютерні технології для обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

3. Програма навчальної дисципліни «Управлінський облік»

Змістовий модуль 1. Загальні принципи побудови та організації управлінського обліку.

Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку.

Сутність і зміст управлінського обліку, його предмет та метод. Відмінності між фінансовим та управлінським обліком. Історія розвитку управлінського обліку. Види управлінського обліку. Організація управлінського обліку на підприємстві.

Тема 2. Класифікація і поведінка витрат.

Напрями обліку витрат на виробництві і класифікація витрат. Класифікація виробничих витрат для визначення собівартості виробленої продукції і одержаного прибутку. Класифікація витрат для прийняття рішень і планування. Класифікація витрат для здійснення процесу контролю і регулювання. Класифікація витрат за видами господарської діяльності. Поведінка витрат.

Тема 3. Витрати, доходи та фінансові результати як об'єкти управлінського обліку.

Особливості формування витрат і калькулювання собівартості продукції в окремих галузях економіки і їх вплив на методика та організацію управлінського обліку. Поняття витрат та об'єкти обліку і їх номенклатура. Об'єкти калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) і їх класифікація. Доходи та фінансові результати як об'єкти управлінського обліку.

Тема 4. Система обліку і калькулювання за повними витратами.

Облік матеріальних витрат. Облік витрат на оплату праці. Облік інших прямих витрат. Витрати на експлуатацію машин та обладнання і їх облік. Облік і розподіл інших загальновиробничих витрат. Облік витрат періоду операційної діяльності. Облік витрат періоду не операційної діяльності. Облік непродуктивних витрат та витрат. Загальна характеристика методів обліку витрат і калькулювання продукції (робіт, послуг). Простий, позамовний, попроцесний та попередільний методи обліку витрат.

Тема 5. Система обліку і калькулювання за змінними витратами

Система обліку «директ-костинг» і її характеристика. Простий «директ-костинг». Розвинутий «директ-костинг». Система обліку і управління «абсорпшин-костинг» та її суть. Система обліку та управління «ABC-костинг» та її суть.

Змістовий модуль 2. Методичний інструментарій управлінського обліку.

Тема 6. Система обліку і калькулювання за нормативними витратами.

Система обліку «стандарт-кост», її характеристика. Нормативний метод обліку затрат і калькулювання собівартості продукції. Облік витрат за нормами, облік відхилень та змін норм. Спільні та відмінні риси системи обліку «стандарт-кост» та нормативного методу.

Тема 7. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень.

Характеристика релевантної та не релевантної інформації. Прийняття поточних рішень. Прийняття рішень в процесі постачання. Прийняття рішень в процесі виробництва. Прийняття рішень в процесі реалізації продукції, робіт, послуг. Прийняття рішень щодо інвестиційної діяльності.

Тема 8. Бюджетування і контроль.

Бюджетування: суть, мета і призначення. Складання та взаємоузгодження бюджетів. Контроль виконання бюджетів і аналіз відхилень. Особливості планування та ціноутворення в окремих галузях економіки.

Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності.

Поняття про центри витрат, доходів, прибутку та інвестицій. Облік і контроль витрат за центрами відповідальності. Облік і контроль доходів за центрами відповідальності. Облік і контроль фінансових результатів за центрами відповідальності. Трансферне ціноутворення і його характеристика.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Управлінський облік»

(денна форма навчання)

	Кількість годин					Контрольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Тренінг, КПЗ	Індивідуальна робота	
Змістовий модуль 1. Загальні принципи побудови та організації управлінського обліку						
Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку	2	2	4	4	1	Поточний контроль
Тема 2. Класифікація і поведінка витрат	4	4	6			Поточний контроль
Тема 3. Витрати, доходи та фінансові результати як об'єкти управлінського обліку	2	2	4			Поточний контроль
Тема 4. Система обліку і калькулювання за повними витратами	4	4	8		1	Поточний контроль
Тема 5. Система обліку і калькулювання за змінними витратами	4	4	6			Змістовий модуль
Змістовий модуль 2. Методичний інструментарій управлінського обліку						
Тема 6. Система обліку і калькулювання за нормативними витратами	2	2	6	4	1	Поточний контроль
Тема 7. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень	4	4	6			Поточний контроль
Тема 8. Бюджетування і контроль	4	4	7			Поточний контроль
Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності	2	2	6		Змістовий модуль	
Разом	28	28	53	8	3	Екзамен

(заочна форма навчання)

	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Загальні принципи побудови та організації управлінського обліку			
Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку	0,5	0,5	10
Тема 2. Класифікація і поведінка витрат	1		12
Тема 3. Витрати, доходи та фінансові результати як об'єкти управлінського обліку.	0,5	0,5	12
Тема 4. Система обліку і калькулювання за повними витратами	1	0,5	14
Тема 5. Система обліку і калькулювання за змінними витратами	1	0,5	14
Змістовий модуль 2. Методичний інструментарій управлінського обліку			
Тема 6. Система обліку і калькулювання за нормативними витратами	1	0,5	12
Тема 7. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень	1	0,5	14
Тема 8. Бюджетування і контроль	1	0,5	10
Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності	1	0,5	10
Разом	8	4	108

5. Тематика практичних занять

Денна форма

Змістовий модуль 1. Загальні принципи побудови та організації управлінського обліку

Практичне заняття № 1

Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку.

Мета: розуміння етапів становлення, розвитку управлінського обліку, його об'єктів, принципів та взаємозв'язку з фінансовим обліком. Набуття навичок з організації управлінського обліку на підприємстві.

Питання для обговорення:

1. Сутність і зміст управлінського обліку, його предмет та метод.
2. Відмінності між фінансовим та управлінським обліком.
3. Історія розвитку управлінського обліку.
4. Види управлінського обліку.
5. Організація управлінського обліку на підприємстві.

Тестові завдання.

Дискусійне обговорення: порівняльна характеристика фінансового та управлінського обліку.

Практичне заняття № 2-3

Тема 2. Класифікація і поведінка витрат.

Мета: засвоєння сучасних підходів до управління витратами, вміння класифікувати витрати для цілей управління, розуміння особливостей поведінки витрат.

Питання для обговорення:

1. Напрями обліку витрат на виробництві і класифікація витрат.
2. Класифікація виробничих витрат для визначення собівартості виробленої продукції і одержаного прибутку.
3. Класифікація витрат для прийняття рішень і планування.
4. Класифікація витрат для здійснення процесу контролю і регулювання.
5. Класифікація витрат за видами господарської діяльності
6. Поведінка витрат.

Тестові завдання.

Розв'язування задач.

Ситуаційна вправа: побудова графіків поведінки витрат, виходячи з практичних ситуацій.

Практичне заняття № 4

Тема 3. Витрати, доходи та фінансові результати як об'єкти управлінського обліку.

Мета: розуміння особливостей формування доходів, витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) в різних галузях економіки; вміння виокремлювати об'єкти обліку витрат, об'єкти калькулювання та калькуляційні одиниці з урахуванням галузевої специфіки підприємств.

Питання для обговорення:

1. Особливості формування витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) в окремих галузях економіки і їх вплив на методикау та організацію управлінського обліку.
2. Поняття витрат, об'єкти обліку витрат і їх номенклатура.
3. Об'єкти калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) і їх класифікація.
4. Доходи та фінансові результати як об'єкти управлінського обліку.

Тестові завдання.

Розв'язування задач.

Практичне заняття № 5-6

Тема 4. Система обліку і калькулювання за повними витратами.

Мета: набуття навичок з відображення в обліку витрат операційної та неопераційної діяльностей; вміння формувати собівартість продукції (робіт, послуг) на основі простого, позамовного, попроцесного та попередільного методів обліку витрат.

Питання для обговорення:

1. Облік матеріальних витрат.
2. Облік витрат на оплату праці.
3. Облік інших прямих витрат.
4. Витрати на експлуатацію машин та обладнання і їх облік.
5. Облік і розподіл інших загальновиробничих витрат.
6. Облік витрат періоду операційної діяльності.
7. Облік витрат періоду неопераційної діяльності.
8. Облік непродуктивних витрат та втрат.
9. Загальна характеристика методів обліку витрат і калькулювання продукції (робіт, послуг). Простий, позамовний, попроцесний та попередільний методи обліку витрат.

Тестові завдання.

Розв'язування задач.

Дискусійне обговорення: Порівняння порядку формування собівартості продукції (робіт, послуг) в різних галузях економіки.

Практичне заняття № 7-8

Тема 5. Система обліку і калькулювання за змінними витратами

Мета: розуміння значення обліку витрат і калькулювання за змінними витратами; засвоєння порядку формування собівартості і фінансового результату у системах обліку «директ-костинг» «абзорпшин-костинг», «АВС-костинг».

Питання для обговорення:

1. Система обліку «директ-костинг» і її характеристика. Простий «директ-костинг». Розвинутий «директ-костинг».
2. Система обліку і управління «абзорпшин-костинг» та її суть.
3. Система обліку та управління «АВС-костинг» та її суть.

Тестові завдання.

Розв'язування задач.

Ситуаційна вправа: Дослідження взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку аналітичним та графічним способами.

Змістовий модуль 2. Методичний інструментарій управлінського обліку

Практичне заняття № 9

Тема 6. Система обліку і калькулювання за нормативними витратами.

Мета: оволодіння навиками формування собівартості продукції (робіт, послуг) в системі обліку та калькулювання за нормативними витратами; розуміння переваг використання системи «стандарт-кост» та нормативного методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.

Питання для обговорення:

1. Система обліку «стандарт-кост», її характеристика.
2. Нормативний метод обліку затрат і калькулювання собівартості продукції. Облік витрат за нормами, облік відхилень та змін норм.
3. Спільні та відмінні риси системи обліку «стандарт-кост» та нормативного методу.

Тестові завдання.

Розв'язування задач.

Практичне заняття № 10-11

Тема 7. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень.

Мета: розуміння значення релевантної і нерелевантної інформації; оволодіння навиками формування інформації для прийняття рішень у процесі постачання, виробництва, реалізації, а також при прийнятті інвестиційних рішень.

Питання для обговорення:

1. Характеристика релевантної та нерелевантної інформації.
2. Прийняття поточних рішень.
3. Прийняття рішень в процесі постачання.
4. Прийняття рішень в процесі виробництва.
5. Прийняття рішень в процесі реалізації продукції, робіт, послуг.
6. Прийняття рішень щодо інвестиційної діяльності.

Розв'язування задач.

Дискусійне обговорення: інформаційне забезпечення для прийняття обґрунтованих рішень в процесі постачання, виробництва та збуту.

Практичне заняття № 12-13

Тема 8. Бюджетування і контроль.

Мета: набуття навичок з прогнозування витрат та здійснення контролю за виконанням бюджетів.

Питання для обговорення:

1. Бюджетування: суть, мета і призначення.
2. Складання та взаємоузгодження бюджетів.
3. Контроль виконання бюджетів і аналіз відхилень.
4. Особливості планування та ціноутворення в окремих галузях економіки.

Тестові завдання.

Розв'язування задач.

Дискусійне обговорення: взаємоузгодження бюджетів.

Практичне заняття № 14

Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності.

Мета: розуміння суті та типів центрів відповідальності; набуття навичок зі здійснення обліку й контролю витрат, доходів та фінансових результатів за центрами відповідальності; оволодіння методикою формування трансфертних цін.

Питання для обговорення:

1. Поняття про центри витрат, доходів, прибутку та інвестицій.
2. Облік і контроль витрат за центрами відповідальності.
3. Облік і контроль доходів за центрами відповідальності.
4. Облік і контроль фінансових результатів за центрами відповідальності.
5. Трансферне ціноутворення і його характеристика.

Розв'язування задач.

Ситуаційна вправа: Виділення центрів відповідальності на прикладі підприємства визначеної галузі економіки.

Заочна форма

Змістовий модуль 1. Загальні принципи побудови та організації управлінського обліку

Практичне заняття № 1

Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку.

Мета: розуміння етапів становлення, розвитку управлінського обліку, його об'єктів, принципів та взаємозв'язку з фінансовим обліком. Набуття навичок з організації управлінського обліку на підприємстві.

Питання для обговорення:

1. Сутність і зміст управлінського обліку, його предмет та метод.
2. Відмінності між фінансовим та управлінським обліком.
3. Історія розвитку управлінського обліку.
4. Види управлінського обліку.
5. Організація управлінського обліку на підприємстві.

Тестові завдання.

Дискусійне обговорення: порівняльна характеристика фінансового та управлінського обліку.

Тема 2. Класифікація і поведінка витрат.

Мета: засвоєння сучасних підходів до управління витратами, вміння класифікувати витрати для цілей управління, розуміння особливостей поведінки витрат.

Питання для обговорення:

1. Напрями обліку витрат на виробництві і класифікація витрат.
2. Класифікація виробничих витрат для визначення собівартості виробленої продукції і одержаного прибутку.
3. Класифікація витрат для прийняття рішень і планування.
4. Класифікація витрат для здійснення процесу контролю і регулювання.
5. Класифікація витрат за видами господарської діяльності
6. Поведінка витрат.

Тестові завдання.

Розв'язування задач.

Ситуаційна вправа: побудова графіків поведінки витрат, виходячи з практичних ситуацій.

Тема 3. Витрати, доходи та фінансові результати як об'єкти управлінського обліку.

Мета: розуміння особливостей формування доходів, витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) в різних галузях економіки; вміння виокремлювати об'єкти обліку витрат, об'єкти калькулювання та калькуляційні одиниці з урахуванням галузевої специфіки підприємств.

Питання для обговорення:

1. Особливості формування витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) в окремих галузях економіки і їх вплив на методiku та організацію управлінського обліку.
2. Поняття витрат, об'єкти обліку витрат і їх номенклатура.
3. Об'єкти калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) і їх класифікація.
4. Доходи та фінансові результати як об'єкти управлінського обліку.

Тестові завдання.

Розв'язування задач.

Тема 4. Система обліку і калькулювання за повними витратами.

Мета: набуття навичок з відображення в обліку витрат операційної та неопераційної діяльності; вміння формувати собівартість продукції (робіт, послуг) на основі простого, позамовного, попроцесного та попередільного методів обліку витрат.

Питання для обговорення:

1. Облік матеріальних витрат.
2. Облік витрат на оплату праці.
3. Облік інших прямих витрат.
4. Витрати на експлуатацію машин та обладнання і їх облік.
5. Облік і розподіл інших загальновиробничих витрат.
6. Облік витрат періоду операційної діяльності.
7. Облік витрат періоду неопераційної діяльності.
8. Облік непродуктивних витрат та втрат.
9. Загальна характеристика методів обліку витрат і калькулювання продукції (робіт, послуг). Простий, позамовний, попроцесний та попередільний методи обліку витрат.

Тестові завдання.

Розв'язування задач.

Дискусійне обговорення: Порівняння порядку формування собівартості продукції (робіт, послуг) в різних галузях економіки.

Тема 5. Система обліку і калькулювання за змінними витратами

Мета: розуміння значення обліку витрат і калькулювання за змінними витратами; засвоєння порядку формування собівартості і фінансового результату у системах обліку «директ-костинг» «абсорпшин-костинг», «ABC-костинг».

Питання для обговорення:

1. Система обліку «директ-костинг» і її характеристика. Простий «директ-костинг». Розвинутий «директ-костинг».
2. Система обліку і управління «абзорпшин-костинг» та її суть.
3. Система обліку та управління «ABC-костинг» та її суть.

Тестові завдання.

Розв'язування задач.

Ситуаційна вправа: Дослідження взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку аналітичним та графічним способами.

Змістовий модуль 2. Методичний інструментарій управлінського обліку

Практичне заняття № 2

Тема 6. Система обліку і калькулювання за нормативними витратами.

Мета: оволодіння навиками формування собівартості продукції (робіт, послуг) в системі обліку та калькулювання за нормативними витратами; розуміння переваг використання системи «стандарт-кост» та нормативного методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.

Питання для обговорення:

1. Система обліку «стандарт-кост», її характеристика.
2. Нормативний метод обліку затрат і калькулювання собівартості продукції. Облік витрат за нормами, облік відхилень та змін норм.
3. Спільні та відмінні риси системи обліку «стандарт-кост» та нормативного методу.

Тестові завдання.

Розв'язування задач.

Тема 7. Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень.

Мета: розуміння значення релевантної і нерелевантної інформації; оволодіння навиками формування інформації для прийняття рішень у процесі постачання, виробництва, реалізації, а також при прийнятті інвестиційних рішень.

Питання для обговорення:

1. Характеристика релевантної та нерелевантної інформації.
2. Прийняття поточних рішень.
3. Прийняття рішень в процесі постачання.
4. Прийняття рішень в процесі виробництва.
5. Прийняття рішень в процесі реалізації продукції, робіт, послуг.
6. Прийняття рішень щодо інвестиційної діяльності.

Розв'язування задач.

Дискусійне обговорення: інформаційне забезпечення для прийняття обґрунтованих рішень в процесі постачання, виробництва та збуту.

Тема 8. Бюджетування і контроль.

Мета: набуття навичок з прогнозування витрат та здійснення контролю за виконанням бюджетів.

Питання для обговорення:

1. Бюджетування: суть, мета і призначення.

2. Складання та взаємоузгодження бюджетів.
3. Контроль виконання бюджетів і аналіз відхилень.
4. Особливості планування та ціноутворення в окремих галузях економіки.

Тестові завдання.

Розв'язування задач.

Дискусійне обговорення: взаємоузгодження бюджетів.

Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності.

Мета: розуміння суті та типів центрів відповідальності; набуття навичок зі здійснення обліку й контролю витрат, доходів та фінансових результатів за центрами відповідальності; оволодіння методикою формування трансфертних цін.

Питання для обговорення:

1. Поняття про центри витрат, доходів, прибутку та інвестицій.
2. Облік і контроль витрат за центрами відповідальності.
3. Облік і контроль доходів за центрами відповідальності.
4. Облік і контроль фінансових результатів за центрами відповідальності.
5. Трансферне ціноутворення і його характеристика.

Розв'язування задач.

Ситуаційна вправа: Виділення центрів відповідальності на прикладі підприємства визначеної галузі економіки.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Для набуття умінь самостійного мислення, аналізу і самоконтролю у студентів особливе значення має виконання комплексного практичного індивідуального завдання (КПІЗ) з дисципліни «Управлінський облік», яке виконується самостійно кожним студентом згідно з методичними рекомендаціями. Воно охоплює основні теми дисципліни та має на меті більш глибоке й повне засвоєння теоретичного матеріалу з принципів побудови та організації управлінського обліку, його методики й удосконалення з урахуванням зарубіжного досвіду та є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни.

Завдання для виконання КПІЗ складається з підготовки реферату на відповідну тему та розв'язку ситуаційного завдання. Варіанти тем реферату дисципліни «Управлінський облік»:

1. Еволюція управлінського обліку.
2. Стан та майбутнє розвитку управлінського обліку.
3. Роль управлінського обліку для функціонування вітчизняних підприємств в умовах ринкової економіки.
4. Роль та значення інформації для прийняття управлінських рішень.
5. Розвиток управлінського обліку в умовах його комп'ютеризації.
6. Поняття витрат на виробництво, напрями обліку витрат та їх класифікація.
7. Об'єкти обліку витрат і їх номенклатура.
8. Управлінський облік матеріальних витрат.
9. Управлінський облік витрат на оплату праці.
10. Облік загальновиробничих витрат і порядок їх розподілу.
11. Управлінський облік адміністративних витрат.
12. Управлінський облік витрат на збут.

13. Управлінський облік інших витрат операційної діяльності.
14. Управлінський облік фінансових витрат.
15. Облік інших витрат.
16. Облік витрат від браку.
17. Облік витрат від простоїв.
18. Аналіз співвідношення витрат, прибутку і обсягу реалізації.
19. Мета і методи аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг – прибуток».
20. Аналіз варіантів альтернативних рішень.
21. Система обліку і управління «Директ-костинг» та її суть.
22. Система обліку і управління «Стандарт-кост» та її характеристика.
23. Нормативний метод обліку витрат.
24. Позамовний метод обліку витрат.
25. Попередільний, попроцесний і простий методи обліку витрат і їх характеристика.
26. Облік доходів і фінансових результатів від основної діяльності.
27. Облік доходів і фінансових результатів від фінансової діяльності.
28. Управлінський облік доходів і фінансових результатів від інвестиційної діяльності.
29. Управлінський облік доходів і фінансових результатів від надзвичайних подій.
30. Внутрішня бухгалтерська та управлінська звітність: поняття, принципи розробки, використання для аналізу діяльності

7. Тренінг з дисципліни

Мета тренінгу з дисципліни «Управлінський облік» – формування у студентів критичного мислення для формування інформаційного забезпечення й обґрунтування управлінських рішень в системі управління підприємством, цілісного бачення і вирішення проблем організації та методики управлінського обліку. Успішне проходження тренінгу сприяє посиленню практичної спрямованості у підготовці фахівців за ступенем вищої освіти «бакалавр».

Проведення тренінгу дозволяє:

- забезпечити засвоєння теоретичних знань, отриманих у процесі вивчення дисципліни «Управлінський облік»;
- розвинути у студентів навички з формування інформації в системі управлінського обліку, використання теоретичних знань для розв'язання практичних завдань та змістовного інтерпретування отриманих результатів.

Організація та проведення тренінгу:

- дослідити ринок, в якому функціонує обране підприємство (використовуючи інформацію Державної служби статистики України), ціни на ринку на аналогічну продукцію, що дозволить провести аналіз конкурентів компанії;
- вивчити організаційну структуру управління підприємства;
- вивчити порядок формування собівартості продукції та види витрат за різними напрямками їх поділу;

- сформуванати та проаналізувати дані бюджету продажу, виробництва, оплати праці основних робітників, накладних витрат, а також інформацію про норми витрачання сировини та матеріалів для виробництва продукції;
- підготувати рекомендації щодо системи бюджетування досліджуваного підприємства;
- визначити основні напрями вдосконалення системи управлінського контролю на підприємстві;
- скласти бюджет продажу та бюджет грошових коштів на II квартал наступного року.

6. Самостійна робота

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Управлінський облік» студенти повинні володіти значним обсягом інформації, частину якої вони отримують і опрацьовують шляхом самостійної роботи. Самостійна робота полягає в опрацюванні нормативно-правових положень, навчальної та наукової літератури з управлінського обліку.

№ з/п	Зміст роботи
1	2
1.	Еволюція управлінського обліку
2.	Сутність і роль управлінського обліку
3.	Порівняльна характеристика фінансового та управлінського обліку
4.	Мета і напрями класифікації витрат
5.	Управлінський облік витрат на оплату праці
6.	Облік витрат основного і незавершеного виробництва
7.	Калькулювання повних і змінних витрат
8.	Собівартість продукції та методи її калькулювання
9.	Калькулювання собівартості та формування фінансових результатів за системами абзоршен-костинг та директ-костинг
10.	Аналіз співвідношення затрат, прибутку і обсягу реалізації
11.	Аналіз чутливості прибутку
12.	Мета і методи аналізу взаємозв'язку „витрати – обсяг – прибуток”
13.	Аналіз варіантів альтернативних рішень
14.	Процес прийняття рішення і релевантність облікової інформації
15.	Методи оцінювання проектів капітальних інвестицій
16.	Сутність бюджетування та його організація
17.	Складання та взаємоузгодженість бюджетів
18.	Контроль виконання бюджетів і аналіз відхилень
19.	Оцінка діяльності центрів витрат
20.	Оцінка діяльності центрів доходу
21.	Оцінка діяльності центрів прибутку
22.	Оцінка діяльності центрів інвестицій
23.	Організація управлінського обліку за системою J I T

24.	Організація управлінського обліку за системою АВС
25.	Функціонально-вартісний аналіз – ефективний інструмент управлінського обліку
26.	Прийняття рішень щодо ціноутворення
27.	Система внутрішньогосподарської звітності
28.	СVP – аналіз як основа для прийняття управлінських рішень
29.	Внутрішньогосподарський розрахунок і його роль в організації управлінського обліку

9. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, індивідуальна робота, робота у групах, метод опитування, тестування, ситуативне моделювання, ділові ігри, реферування, виконання КПЗ.

10. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

В процесі вивчення дисципліни «Управлінський облік» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента за 100 – бальною шкалою:

- поточне тестування та опитування;
- ситуаційні завдання;
- підсумкове тестування за кожним змістовим модулем;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- ректорська контрольна робота;
- оцінювання виконання КПЗ;
- підсумковий екзамен.

11. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання: Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності: Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, військовий стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

12. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Управлінський облік» визначається як середньозважена величина в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4 (екзамен)	Разом
20 %	20 %	20 %	40 %	100 %
1. Усне опитування під час заняття (5 тем по 5 балів) = 25 балів. 2. Письмова робота = 75 балів.	1. Усне опитування під час заняття (4 теми по 5 балів) = 20 балів. 2. Письмова робота = 80 балів.	1. Написання та захист КПЗ = 80 балів. 2. Виконання завдань під час тренінгу = 20 балів.	1. Тестові завдання (25 тестів по 2 бали за тест) – 50 балів. 2. Завдання 1 – 25 балів. 3. Завдання 2 – 25 балів	100

Оцінка рівня отриманих теоретичних знань та практичних навиків за шкалою Університету здійснюється на основі модульно-рейтингової системи контролю знань і передбачає стимулювання систематичної, ритмічної, самостійної роботи студентів, підвищення об'єктивності оцінки їхніх знань, визначення рейтингу студента, запровадження здорової конкуренції між студентами у навчанні і розвитку творчих їх здібностей. Модульно-рейтинговий контроль здійснюється на основі попередньо визначених змістових модулів, які є логічно завершеними частинами теоретичного та практичного навчального матеріалу за окремими етапами вивчення дисципліни. Отриманий рівень знань студента з усіх видів виконуваних робіт по дисципліні (теоретична підготовка, практична робота, залікові модульні, КПЗ, екзамен) оцінюється як за національною шкалою, так і шкалою ECTS. Переведення оцінок за системою КМСОНП здійснюється за схемою, поданою в таблиці:

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ з/п	Найменування	Номер теми
1.	Наказ про облікову політику підприємства	2
2.	Галузеві методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг)	2,3,4
3.	Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку 15 «Доходи», 16 «Витрати», 18 «Будівельні контракти»	4,5,6
4.	Мультимедійний проектор	1-9
5.	Проекційний екран	1-9
6.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-9
7.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows	1-9
8.	Програмне забезпечення базових інформаційних технологій MS Office	1-9
9.	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Firefox)	1-9
10.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-9

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Голов С. Ф. *Управлінський облік: Підручник*. Київ: «Центр учбової літератури», 2021. 534 с.
2. Єршова Н. Ю. *Стратегічний управлінський облік в умовах інноваційно-орієнтованої моделі економіки : монографія*. Харків : Лібуркіна Л. М. [вид.], 2019. 391 с.
3. Задорожний З.-М. В., Аверкин Я. Ф. *Управлінський облік: особливості та принципи. Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр.* 2019. Вип. 1. С. 114-120.
4. Задорожний З.-М.В. *Внутрішньогосподарська звітність у системі управлінського обліку. Концептуальні основи розвитку системи бухгалтерського і управлінського обліку та звітності: монографія / за наук.ред. д.е.н., проф. З.-М.В. Задорожного. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. С. 26-36.*
5. Задорожний З.В. *Внутрішньогосподарський облік в будівництві: Монографія*. Тернопіль: Екон. думка, 2006. 336 с.
6. Задорожний З.-М.В., Омецінська І.Я., Богуцька Л.Т. *Управлінський облік: прикладі, задачі, тести: навч. посіб.* Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка», 2020. 211 с.
7. Задорожний З.-М.В., Омецінська І.Я. *Внутрішньогосподарська звітність у системі управління підприємством. Вісник Тернопільського національного економічного університету.* 2020. Випуск 4. С. 169-184.
8. Задорожний З.-М.В. *Стан і перспективи розвитку управлінського обліку в Україні. Стан і перспективи розвитку бухгалтерського обліку в умовах глобалізації: моногр.; за наук. ред. д.е.н., проф. З.М.В. Задорожного. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. С. 61-69.*
9. Задорожний З.-М.В. *Управлінський облік: конспект лекцій.* Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 60 с.
10. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996-XIV/ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. *Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт (нова редакція) / затверджено Наказом Мінрегіонбуду від 31.12.2010 р. №573* URL: <http://httpm.ua/show/2cid08543.htmls://dtkt.co>
12. *Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджено наказом Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 р. № 373.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
13. Михальська О. Л., Швець В. Г. *Управлінський облік та аналіз виробничих витрат : монографія; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Екон. ф-т. Київ : Кондор, 2019. 222 с.*

14. Мікрюкова Л. В. Управлінський облік : навч. посіб.; Миколаїв. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. Миколаїв : Швець В. М., 2018. 294 с.
15. Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку № 1 – 34 / затверджені наказом Міністерства фінансів України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
16. Охотнік С. І., Свічкач Н. М. Управлінський облік: навчальний курс: від теорії до практики. Дніпро : Акцент ПП, 2023. 512 с.
17. Словник термінів бухгалтерського обліку : навч. посіб. / укл. З.-М. В. Задорожний, В. В. Муравський, І. Я. Омецінська. Тернопіль : ВПЦ «Університетська думка», 2021. 120 с.
18. Управлінський облік : навч. посіб. / В. Я. Плаксієнко [та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук В. Я. Плаксієнка. Полтава: Астроя, 2018. 250 с.
19. Управлінський облік для бухгалтера : практ. керівництво. Дніпро : Баланс-Клуб, 2019. 95 с.
20. Управлінський облік : навч. посіб. / Л. В. Гуцаленко [та ін.]. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 371 с.
21. Управлінський облік : підручник / [О. В. Фоміна та ін.] ; за заг. ред. О. В. Фоміної; Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. 227 с.
22. Шевців Л. Ю. Управлінський облік : навч. посіб. Львів : Растр- 7, 2022. 642 с.
25. Appelbaum D., Kogan A., Vasarhelyi M., & Yan Z. Impact of business analytics and enterprise systems on managerial accounting. *International Journal of Accounting Information Systems*, 2017, 25, 29-44. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.accinf.2017.03.003>
26. Arvidsson S. (2019). Challenges in Managing Sustainable Business: Reporting, Taxation, Ethics and Governance. London: Palgrave Macmillan Cham. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-319-93266-8>
27. Bhimani Alnoor, Datar Srikant, Horngren Charles, Rajan Madhav. Management and Cost Accounting: 7th edition. Harlow, United Kingdom: Pearson Education Limited, 2019.
28. Clarke Peter. Managerial Accounting: Costing, Decision-Making and Control. 3rd Revised edition, Imprint Institute of Chartered Accountants in Ireland, 2016, 832 p.
29. Horngren C. T., Datar S. M., Rajan M. V. Cost Accounting: A managerial Emphasis. 14th edition. New Delhi : Pearson Edition, 2016. P. 220-222.
30. Turzo, T., Marzi, G., Favino, C., & Terzani, S. (2022). Non-financial reporting research and practice: Lessons from the last decade. *Journal of Cleaner Production*, 345, DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.131154>
31. Gupta M., Hilmola O. K., Williams C.. ABC- and TOC-based systems: A literature review and synthesis. *Cost Management* (March/April), 2019, p. 25-40.
32. Langfield-Smith Kim, Smith David, Andon Paul, Thorne Helen, Hilton W. Ronald. Management Accounting, Australia: McGraw-Hill Education, 2017, 1128 p.

33. Management accounting: tutorial / L. V. Hutsalenko [et al.]. Kyiv: NULES of Ukraine, 2020. 338 p.
34. Management Accounting: interactive ebook, 4th Edition / Leslie G. Eldenburg, Albie Brooks, Judy Oliver, Gillian Vesty, Rodney Dormer, Vijaya Murthy, Nick Pawsey. Wiley, 2020, 752 p. ISBN 0730369382, 9780730369387 https://books.google.com.ua/books/about/Management_Accounting.html?id=unkNxQEA CAAJ&redir_esc=y
35. Raef A. Lawson. Management Accounting Case Book: Cases from the IMA Educational Case Journal, 2020, 256 p. URL: <https://www.wiley.com/en-ad/Management+Accounting+Case+Book%3A+Cases+from+the+IMA+Educational+Case+Journal-p-9781119724520>
36. Weygandt J. Jerry, Kimmel D. Paul, Kieso E. Donald. Weygandt's Managerial Accounting: Tools for Business Decision Making, 1st Edition, Global Edition, 2018, 704 p. URL: <https://www.wiley.com/en-us/Managerial+Accounting%3A+Tools+for+Business+Decision+Making%2C+8th+Edition-p-9781119390381>
37. Zadorozhnyy Z. –M., Muravskiy V., Semaniuk V., Gumenna-Derij M. Global management accounting principles in the system of providing resource potential of the enterprise. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. 3 (44), 63-71. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.44.2022.3765>
38. Zadorozhnyi Z.-M. V., Ometsinska I.Ya. Product total cost (work, service): organizational and methodical aspects of its formation. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2019. Том 4. № 31. С.152-162.